

Ida Simons en de oorlog

Door Emmanuel Naaijkens

Ida Simons is op 11 mei 1918 geboren in Hilvarenbeek, haar vader was Willem Simons en haar moeder Wilhelmina van Rijswijk. Het gezin telde in totaal tien kinderen, waarvan Ida de oudste was. Een kind is op driejarige leeftijd overleden. Vader Simons had een goedlopende slagerij op de hoek van de Doelenstraat / Paardenstraat.

Ida heeft goede herinneringen aan haar jeugd. "We hadden een fijn gezin". In 1930, ze was toen twaalf jaar, ging ze op kostschool in Aarle Rixtel, bij de Zusters van Liefde, ze volgde daar de ULO. Voor een middenstandsgezin als dat van Simons was het niet ongewoon dat de kinderen naar een kostschool werden gestuurd. De ouders hadden een druk leven en hadden daardoor minder tijd voor de opvoeding. Bovendien waren ze financieel in staat om hun kinderen op een kostschool te plaatsen. Twee jaar later, ze was toen veertien en niet meer leerplichtig, keerde Ida Simons naar huis terug om de kleine kinderen mee te verzorgen.

Ondertussen volgde ze kook- en naaicursussen, kinderverzorging, etc.

"Ik kreeg in 1938 verkering met Marcel van der Heijden, een onderwijzer aan de jongensschool aan de Varkensmarkt. Hij gaf bijlessen, ook aan mijn jongere broers en zussen. Hij gaf Frans en pianoles". Tijdens de bezoeken van de jonge onderwijzer aan de familie Simons raakten Marcel en Ida verliefd op elkaar. Aanvankelijk was het de bedoeling om in 1940 te gaan trouwen, maar het uitbreken van de oorlog gooide roet in het eten. Toch was de verwachting dat de oorlog niet zo lang zou duren. "Marcel en ik spraken af dat we zouden trouwen, zo gauw de oorlog afgelopen zou zijn".

De eerste twee jaar van de Duitse bezetting veranderde er niet zoveel in Hilvarenbeek, het dagelijks leven nam zijn gewone gang. "Langzamerhand ging alles op de bon, en naarmate de oorlog verder ging in '42 en '43 werd het steeds angstiger; er was op een gegeven moment bijna niets meer te koop".

In mei 1942 benaderde marechaussee Karst Smit de onderwijzer Eugène van der Heijden, met de vraag of hij ontsnapte Frans krijgsgevangenen aan een onderduikadres kon helpen. Eugene regelde een slaapplek in het huis van het gezin Van der Heijden aan het eind van de Diessenseweg, vader Jos had een kleine sigarenfabriek aan het begin van de Diessenseweg. Hij verbouwde in de oorlog ook zijn eigen tabak.

De opvang van de Franse soldaat was het begin van de illegale groep Smit-Van der Heijden, die gedurende de oorlog tientallen vluchtelingen, krijgsgevangenen, verzetstrijders en geallieerde piloten uit handen van de Duitsers hield.

Het hele gezin Van der Heijden leverde daarin een bijdrage, ook Ida's vriend Marcel. Ida was daarvan op de hoogte. "Dat was een hele angstige periode, je wist niet wie je kon vertrouwen. Ik kon daar met niemand in mijn familie over praten, want dat moest geheim blijven".

Ida Simons was in de oorlog verloofd met Marcel van der Heijden, die door de Duitsers in een concentratiekamp is gestopt wegens hulp aan onderduikers.

Onderwijzer Marcel van der Heijden.

Soms ging Ida ook voor het verzet op pad, ze reisde een keer met Marcel per trein naar Amsterdam, om daar joodse onderduikers op te halen. Ze kan zich daar verder weinig meer van herinneren. Wat de motieven waren om mensen te helpen, die door de Duitsers vervolgd werden zegt Ida: "Het was uit boosheid over de Duitse bezetter, vooral Staf, een broer van Marcel, kon zich daar heel erg kwaad over maken".

Op 15 november 1943 bleek dat de Duitsers geïnfiltrerd waren in de pilotenlijn, er volgde een golf van arrestaties. De Duitsers vielen in de nacht van 18 op 19 november de woning van de familie Van der Heijden binnen. Drie zonen van vader en moeder Van der Heijden (Staf, Jef en Willy) werden voor verhoor meegenomen, alleen Eugène slaagde erin uit handen van de Duitsers te blijven, hij vond een schuilplaats in het Oost-Brabantse Wanroy. Op het moment van de inval waren er kennelijk geen onderduikers in het huis van de familie Van der Heijden. Overigens werd er niet altijd geheimzinnig omgegaan met de aanwezigheid van vluchtelingen. Ida herinnert zich dat ze een keer achterom de grote woonkeuken binnenkwam, en dat er toen enkele Engelse piloten aan tafel zaten.

NSB'er Piet Gerrits

De jongens Van der Heijden werden korte tijd later weer op vrije voeten gesteld. Maar ze vertrouwden het niet echt dat de Duitsers hen met rust zouden laten. "Begin januari is Marcel 's nachts uit voorzorg bij Jo Barben gaan slapen, voor het geval de Duitsers 's nachts arrestaties zouden verrichten. Jo Barben had een kruidenierswinkel tegenover onze winkel, op de hoek van de Paardenstraat met de Doelenstraat".

De broers Van der Heijden zagen echter geen aanleiding om ook onder te duiken, Marcel bleef gewoon aan het werk als onderwijzer.

Op maandagochtend 11 januari, de eerste dag na de kerstvakantie, stonden er plotseling twee politieagenten in de klas van Marcel om hem te arresteren. Een van de twee was de beruchte Piet Gerrits uit Tilburg, overtuigd NSB'er en handlanger van de Duitse Sicherheitsdienst. Bij de aanhouding sneuvelde de bril van Marcel, wat voor hem bijzonder vervelend moet zijn geweest, omdat hij heel slechtziend was, aldus Ida.

Achteraf gezien kwam de arrestatie niet helemaal onverwacht. De dag ervoor waren de twee NSB'ers volgens Ida ook al in Hilvarenbeek gesignaleerd.

Nadat Marcel was weggevoerd, hebben directeur Jacques van Meel en een andere onderwijzer, nog snel bewijzen van diens verzetsactiviteiten verwijderd. "Achter de boeken in de kast lagen spullen verborgen om stempels voor paspoorten mee te maken", vertelt Ida.

Op het moment van de arrestatie van haar vriend Marcel, waarmee ze had afgesproken dat ze zich met Pasen zouden verloven, was Ida elders in het dorp in een huishouden aan het werk. Toen ze enige tijd later werd gewaarschuwd, ging ze naar huis.

Ze besloot zelf ook onder te duiken, en ze is enkele weken uit het dorp weggeweest. Ze probeerde nog wel te achterhalen waar Marcel werd vastgehouden, maar ze kreeg nergens informatie. Pas veel later, hoorde ze dat haar vriend naar kamp Vught was overgebracht, en van daaruit naar een concentratiekamp. Vermoedelijk is hij in kamp Neuengamme omgebracht.

Na de oorlog heeft Ida samen met moeder Van der Heijden nog geprobeerd te achterhalen wat het lot was van vader Jos van der Heijden, en hun zonen Gustaaf (Staf) en Marcel. "We hadden nog de hoop dat ze levend zouden terugkeren. Ik ging elke avond op bezoek bij moeder Van der Heijden, zij deed 's avond nooit de achterdeur van haar huis op slot, voor het geval haar man of een van de kinderen plotseling thuis zouden komen. Er waren mensen die daar misbruik van maakten, die zeiden dan dat ze via

gehoord hadden dat ze nog in leven waren, dat ze door de Russen waren bevrijd. Die mensen werden door haar thuis ontvangen en lieten zich dan door haar tracteren”.

Ida heeft geprobeerd na de oorlog de draad van het gewone leven weer op te nemen. Het huis van de familie Simons raakte langzaam leeg, broers en zusters trouwden. Ida en haar zus gingen uit de slagerij en betrokken twee deuren verderop een woning.

Ze volgde in de jaren vijftig cursussen (zoals typen en handelscorrespondentie) en op aanraden van Eugène van der Heijden en zijn vrouw Toos, besloot ze te gaan studeren.

Mevrouw Van der Heijden als jonge moeder. Ze hield na de oorlog hoop dat haar door de Duitsers weggevoerde man en haar twee zonen nog zouden kunnen terugkeren.

Ze behaalde alsnog haar Mulo-diploma. Dat bood haar de kans om een opleiding maatschappelijk werk te doen, in 1958, ze was toen veertig, slaagde ze voor haar examen. Op 1 februari 1960 trad ze als maatschappelijk werkster in dienst van de gemeente Huissen (bij Arnhem). Die baan heeft ze tot aan haar pensioen in 1983 gehad. “Ik woonde daar in een pension, maar bijna elk weekend ging ik naar Hilvarenbeek. Het was een geweldige tijd, ik heb daar met veel plezier gewerkt, ik heb veel mensen die problemen hadden kunnen helpen, dat was zeer dankbaar en heeft me veel voldoening gegeven”.

“Ik ben erg gelovig, het katholieke geloof heeft me veel kracht gegeven gedurende de oorlog en de jaren erna. Ik meen dat ik alles wat je in leven meemaakt zo is voorbestemd – en je tevreden moet zijn. Iedereen heeft ups en downs in zijn leven. Als ik mijn leven bekijk, heb ik veel ups gekend en ik heb de gave gekregen om alles positief te zien”.

Deze korte levensbeschrijving is gebaseerd op een eigen verslag van Ida Simons, op een interview met haar in februari 2003 en op het boek ‘Hilvarenbeek 1940-1945’ van Kees van Kemenade.